کۆمۆنیزمی کرێکاری وئازادییە تاکە کەسیەکان حەمید تەقوایی

سازدانی دیمانە:خەلیل کەیوان
وەرگێڕانی:کاوە عومەر

ئەم دەقە لەسەر بنەمای چاپێکەوتنیکی کۆنە جەدید ئامادەکراوە

خەلیل کەیوان:ئەڵێن کۆمۆنیستەکان گرنگی بەئازادی تاکە کەسی نادەن.ئایا هۆکاری بڵاو بونەوەی ئەم جۆرە بیرکردنەوانە ئەزمونە شکست خواردوەکانی سۆڤیەت وچین وهتددە؟کۆمۆنیزمی کرێکاری سەبارەت بەئازادییە تاکەکەسیەکان چی دەڵێت؟ئایا یەکسانی تاکەکان لە کۆمەڵگەدا کەیەکێک لە ئامانجە بنەڕەتیەکانی کۆمۆنیستەکانە بەمانای نەهێشتنی جیاوازیە تاکەکەسیەکانە؟ڕوانگەو کارنامەی عەمەلی کۆمۆنیزمی کرێکاری لە بواری ئازادیە تاکەکەسیەکاندا چیە؟ئەم پرسیارانەو زۆر پرسیاری تریش هەر لەم بوارەدا لەگەڵ حەمید تەقوایی دەخەینە ڕوو.
حەمید تەقوایی وێنەیەکیان داوە کە کۆمۆنیستەکان تاکیان کردوەتە قوربانی گشت.ئایا ئەمە ڕاستە کە کۆمۆنیزم بەهۆی ئەو گرنگیەی کەبە کۆمەڵگەو ژیانی کۆمەڵایەتی ئەدات،ئازادی ومافی تاکەکەسیەکانی فەرامۆش کردوە؟

حەمید تەقوایی:بەوشیوەیە نیە.بەتەواوەتی پێچەوانەیە،گرنگی و پێگەو دەورێک کە کۆمۆنیزمی کرێکاری بە تاک وئازادییە تاکەکەسیەیان قایلە زۆر تۆکمەترە لە لیبریاڵترین و دیموکراتی ترین ئەو ڕوانگانەی بلۆکی بەرانبەر،لە بلۆکی بەرگریکار لە سەرمایەداریدا بونی هەیە.
یەکەم ئازادیە تاکەکەسی وکۆمەڵایەتیەکان جیواز نین لەیەکتر.بەڵێ کۆمۆنیزم لە بنەڕەتدا لەپیناو ئازادی و یەکسانی وڕزگاری تەواوی کۆمەڵگەدا خەبات دەکات و کۆمەڵگە چەقی خەباتی کەیەتی بەڵام ڕاستیەکەی ئەوەیە کە رزگاری کۆمەڵگە،ئازادی هەموو خەڵک وداببین کردنی خۆشگوزەرانی گشتی،لە ئاستی هەر ئەندامەکی کۆمەڵگەدا دەنگدانەوە و مانای دەبێت و ناتوانێت مانایەکیشی هە بێت جگەلە خۆشگوزەرانی و ئازادی یەک بەیەکی تاکەکانی کۆمەڵگە.
دوهەم خاڵی گرنگ تر ئەوەیە کە کۆمۆنیزمی کرێکاری تەنها بەرگریکاری مافی تاکەکان نیە بەڵکو ئەیەوێت لە پێداوستیە ئابوری-

کۆمەڵایەتییەکان بەهرەمەند ببن وئەو مافانە بە هەموان دەستە بەربکرێت.
سەیرکەن،زۆرکات لە کۆمەڵگەکانی ئەمڕۆدا،لە سیستەمی سەرمایەداریدا،کاتێک قسە لەسەر ئازادی ومافی تاکەکان دەکرێت،بابەتەکە تەنها لەئاستی قانونی ویاساییە و بە زۆرینەی کۆمەڵگە وەک مەرەکەبی سەر کاغەز دەمێنێتەوە. بۆ نمونە لە کۆمەڵگەی سەرمایەداریدا تۆ دەتوانیت و مافی ئەوەت هەیە کە بە هەر شوێنێکی دونیا کە بتەوێت سەفەر بکەیت بەڵام ئەگەر پارەو پیداویستیەکانی سەفەرت نەبێت،ئەگەر ناچار بیت بە دابینکردنی ژیانت هەموو ڕۆژێک کار بکەیت،لەکردەوەدا ناتوانیت سەفەر بکەیت،تۆ مافی ئەوەت هەیە کە هەر خانویەک پیت خۆشە بیکڕیت بەڵام ئەگەر توانا مالیەکەیت نەبوو ئەوکاتە هەتا کۆتایی تەمەنت دەبێت کرێ نیشین بیت و ناتوانیت سود لەمافی هەبونی خانوو وەربگریت. تۆ دەتوانیت ئازادانە ڕای خۆت دەرببڕیت بەڵام ناتوانیت سود لە ڕاگەیاندنە سەرەکیەکانی کۆمەڵگە ئەو دەزگا ڕاگەیاندنانەی کە بیروڕای گشتی پێکدەهێنن. تەنها بە ژمارەیەکی دیاریکراو بەردەستە. تەنانەت لە وڵاتانی ڕۆژئاوادا کە بە”لانکەی دیموکراسی” ناسراون هەموان دەتوانن لە هەڵبژادنەکاندا بەشداری بکەن بەڵام ئەگەر ملیۆنان دۆلار بۆ پڕوپاگەندەی هەڵمەتی هەڵبژاردن سەرف نەکەیت لەڕاستیدا شانسی سەرکەوتنتان نابێت.
ئەم نمونانە و هەزاران نمونەی هاوشێوەی پیشانی ئەدەن کە هەبونی ماف، و توانای کردەیی سود وەرگرتن لەماف،دوو بابەتی بەتەواوەتی جیاوازن. ئەم فاکتەرەی دوهەم هیچ پێگەیەکی لەئیعرابدا نیە لە کۆمەڵگەی سەرمایەداریدا و هیچ کەس قسە لە بارەیەوە ناکات. ئەوە ئەگەر بەیاننامەی مافی مرۆڤ بخوێنیتەوە دەبینیت تەنها وشەیەکیشی لەبارەی لەتوانادابونی بەهرەمەند بونی هەموو خەڵک لەیەکسانی تێدا نیە .لەسەر کاغەزدا.هەموو مافی یەکسانیان هەیە بەڵام بەکردوە ناتوانن سود لەم مافانە وەرگرن.ئەم کیشەیە تەنها لە کۆمەڵگەیەکی کۆمۆنیستیدا دەتوانرێت چارەسەر بکرێت.کۆمۆنیزم نەک هەر تەنها باوەڕی بە ئازادی ومافە تاکەکەسیەکانە،بەڵکو توانایی سود وەرگرتنی هەموانە لەم ماف وئازادیانە. ئەم ئەگەرە،ئەوەی کەلەڕوی بابەتیەوە مرۆڤەکان بتوانن لەم مافانەیان بەهرەمەند ببن،بەتەواوەتی لە گرەوی سۆسیالیزم دایە.هەتا سەرمایەداری ڕیشەکێش نەکەیت ئەم بوارە ناڕەخسێت.
بە دەستەواژەیەکی تر کۆمۆنیزم بە لەناوبردنی ئەو فشارە ئابوریەی کە لە هەناوی سەرمایەداریدایە کەبەسەر زۆرینەی ئەندامانی کۆمەڵگە،بەدەستەواژەی ئیمڕۆیی لەسەدەدا نەوەدونەکاندا

دەسەپێنرێت، بەشێوەیەکی ڕاستەقینە توانای دەست ڕاگەیشتنی بەو ماف وئازادیانە مەیسەر دەکات.ک□م□گ□کانی سەرمایەداری وەڵا مێکیان بۆ ئەم کێشەیە پێنیە و تەنانەت بانگەشەیەکیشیان لەم بوارەدا نیە.

خەلیل کەیوان: بەڵام ئەزمونەکانی وەکو س□قی□تی جاران وچین و کۆریای باکور پیشانی ئەدەن کەئازادیە تاکەکەسیەکان لەو ک□م□گ□یانەدا پیشێل دەکرێت.هۆکار چیە؟ئایا ئەم کارە پەیوەندی بە ئایدۆلۆژی کۆمۆنیستی ئەو دەوڵەتانەوە نیە؟

حەمید تەقوایی:خالی یەکەم ئەوەیە ئەو ڕژێمانەی کە ناوت هێنان خۆیان بە کۆمۆنیزم دەزانی یان دەزانن.لە قسەکانیاندا خۆیان بەکۆمۆنیست ناو دەبەن لە کردوەشدا شتیک نین جگە لەسەرمایەداری دەوڵەتی. بەتایبەتی چین بەکردەوە ئەم ڕاستیەی نیسانی دونیا داوە.کۆمۆنیزم لەبنەمادا لەپێناو نەمانی چەوسانەوە هەڵوەشاندنەوەی کاری بەکریدایە.ئەمە هەموو دونیا،چ لایەنگران وچ نەیارانی کۆمۆنیزم دەیزانن.لەهەمان کاتدا هەموان دەبینن کە چەوسانەوەو کۆیلایەتی بەکرێ لە چین بەتوندوتیژترین شێوە،تەنانەت توندتر ل□ و□□اتانی سەرمایەداری کە ئیدێعای کۆمۆنیزمیان نیە.لە ئارادايە.لەبەر ئەوە زۆر ئاشکرایە کە ئەم جۆرە رێژێمە پێشێل کارەی ئازادیە کەسیەکان هیچ پەیوەندیان بە ئامانج و ئاسۆی کۆمۆنیزمەوە نیە. بەڵکو پەیوەستە بەجۆرێکی تایبەت لە سەرمایەداری، کە پێویستیان بە هێزی بێ ڕکابەری دەوڵەتە لە ئابوری و لە سیاسەتدا.شێوازی سەرمەیەداری دەوڵەتی کە بەرنامە بۆ داڕێژروای دەوڵەت وپشت بەستوە بە کۆنتۆڵی هەموو هۆکارەکانی ئابوری وسیاسی، بەڵام هەر وەکو سەرمایە لە جۆری ڕۆژئاوا چەرخی ئابوریەکەی لەسەر بنەمای چەوسانەوەی هێزی کارو قازانج هینان و کەڵەکەی سەرمایە دەسوڕێت.

هۆکاری ئەوەی کەلەو ڕژێمانەدا ئازادی ومافی□کان زیاتر پێشێل دەکرێت لە دوو حەقیقەتەوە سەرچاوە دەگرێت. یەکەم کە کۆنترۆڵی تەواوی دەوڵەت بەسەر هەموو کارو کاردانەوە ئابوریەکانی کۆمەڵگەدا پێوستی بە سەپاندنی دەسەڵاتی موتڵەق وپاوانی دەوڵەتە بەسەر کۆمەڵگەدایە لە هەموو بوارەکاندا،لە لایەنی ئابوری وسیاسی وکلتوری و کۆمەڵایەتی و هتد،ئەمەش پێویستی بەپێشێلکردنی تەواوی ماف وئازادیەتاکە کەسی و مەدەنیەکانی هاوڵاتیانە و دوهەم هەر ئەم ناکۆکیەی نیوان ناوو بانگەشەی کۆمۆنیستی و ڕاستیە کاپیتالیستیەکانی ئەم ڕژێمانە ئەوە دەخوازێت کە دەوڵەت پێش بەهەر ڕادەربڕینێکی ڕەخنەگرانە و هەر ئاماژەیەک بەم ناکۆکیە بگرێت.ڕاست لەبەر ئەوەی ڕژێمێکی کاپیتالیستی کە خۆی بە کۆمۆنیست ناو دەبات ناتوانێت رێگە بدات کە کەسێک پەنجە ڕاکێشێت بۆ ئەو ناکۆکیە و بۆ

نمونە کەسەک یان حزبەک و دەزگایەکی ڕاگەیاندن دژی ئەم کارە بوستەتەوە. ئەم ناکۆکیە ئەوەندە ئاشکراو ڕونە کە کەمترین دەنگی ناڕەزایەتی لە دژی ئەو بارودۆخە ئەتوانێت ببێتە بزوتنەوەو هێزێکی گەورەی کۆمەڵایەتی،. لە بەلۆکی شورەویش هەر بەو شێوەیە بوو. یەکێک لە هۆکارەکانی هەرسهێنانیشی هەر ئەو ناکۆکیە بوو.
ئەم دوو فاکتەرە دەستبەسەردا گرتنی تەواوەتی دەوڵەت بەسەر هەموو کاروباری کۆمەڵگە و ناکۆکیەک کە لەنیوان ئیدیعای کۆمەنیستی دەوڵەت و واقیعیەتەکانی کۆمەڵکەدا هەیە بنەما و سەرچاوەی پێشل کردنی ماف وئازادیەتاکەکەسیەکانە لە ڕژێمە سەرمایەداریەکانی داواکاری کۆمەنیزمدا نەک ئایدۆلۆژیا و یا سیاسەتی کۆمەنیستی نامەجوودی ئەو دەوڵەتانە.

خەلیل کەیوان: باسەکی تر بابەتی تایبەتمەندیە تاکەکەسیەکانە. لایەنی تایبەتی کۆمەنیزم جەختکردنەوە لەسەر یەکسانی هەموو ئینسانەکانە. ئایا ئەم جەختکردنەوەیە، لەسەر یەکسان کردنەوەی تاکەکان بە پیشێلکردن و نکوڵیکردن لە تایبەتمەندی تاکەکان لە کۆمەڵگەدا کۆتایی نایەت؟

حەمید تەقوایی: بەهیچ شێوەیەک یەکسانی بەمانای وەک یەکبون نیە. ئەمە باسی یەکسانی دەکەین نەک وەک یەک بوون. ئاسۆو ئامانجی ئەمە بەدیهێنانی ئەم دروشمە دیارو ناسراوەیە. لەهەرکەس بە پێی توانا، و بە هەرکەس بەپێی پێوستی. بەدڵنیایی پێویستی مرۆڤەکان جیاوازە. مرۆڤە جیاوازەکان پێویستی جیاوازیشیان هەیە و وەڵام دانەوەی ئەم پێویستیانە نەک هەر بەمانای پێشێل کردن و نکوڵی کردن لەم تایبەتمەندیانە نیە بەڵکو بەڕەسمی ناسینی ئەو تایبەت مەندیە کەسیانەیە وەک بنەمای مامەڵەکردن لەگەڵ تاکەکان دای دەنێن، بیگومان خەزانیکی چەند نەفەری بەراورد بە کەسەک کە بەتەنها دەژی پیویستی بە خانویەکی گەورەتر هەیە. و یان کەسانیک کەلە هەڵبژاردنی جل وبەرگ و کەلوپەلی ژیان و جۆری سەرگەرمی و هتد سەلیقەو ئەولەوەتی جیاوازیان هەیە پێویستی جیاوازیان هەیە. لە دروشمی هەرکەس بەپیی پێویستیەکەی هەموو ئەم تایبەت مەندی و جیاوازیانە لەبەرچاو گیراوە، پێویستیەکان جیاوازن و کاتێک ئامانج و سیاسەتی ئەوە ئەمە بێت کە پێویستیەکانی هەموو تاکەکانی کۆمەڵگە دەستەبەر ببێت مامەڵەی وەک یەکت لەگەڵ تاکەکان نەکردوەو چون یەکبونێک لە ئارادا نابێت.

من دەزانم کە کۆمەڵگەی چاینە، بە یەک شێوەکردنی پۆشاکەکان و تەنانەت بەهاکان و سەلیقە هونەری و کلتوریەکان بەتایبەت پاش

ش□شی کلتورگۆڕین لە وڵاتدا برەوی پەیداکرد،ئەو وێنەی بەدونیا داوە کە گوایە کۆمۆنیزم خوازیاری چونیەککردنی تاکەکانە. لە وەڵام بەمەدا ئەبێت جارێکی تر ئاماژە بکەم بەسەرمایەداری دەوڵەتی لەژێر ناوی کۆمۆنیزم و ئەو بەڵاو و کوێرەوەریە تایبەتانەی کە دەرهاویشت□ی بون.دەستبەرداگرتنی بێ ڕکابەری دەوڵەتی پێویستی بە کۆمەڵگا یەکی سەربازگەییە و ئەمەش ئەمڕۆ لە کۆریای باکوردا د□ بینین.

کۆمۆنیزمی کرێکاری ،کۆمۆنیزمێک کە نوینەرایەتی مانیق□ست وبرنامەی دونیایەکی باشتر دەکات، نەک تەنیا ناکۆکە لەگەڵ وەچونیەک لێکردندا بەڵکو ڕێگەدەدات کە بەفراوانترین و هەمەلایەنەترین لایەنی، تایبەتمەندیەکان وئامادییە تاکەکەسیەکان بگەشینەوە.ڕێک وەدیهێنانی ئیمکانی بەهرەمەندبون لە ماف وئازادیە تاکەکەسیەکان،کەلەسەرەتای ئەم دیمانەیەدا ئاماژەم پیدا،زامنی بەدیهاتنی دەورو پێگەیەکە بۆ تاکەکان کە تەنانەت لە لیبریاڵترین ڕژێمەکانی سەرمایەداریدا ئەوە نابینیت.

خەلیل کەیوان: ئەم تێگەیشتنەی ئێوە لە گرنگی و پێگەی تاک، بۆ کۆمۆنیزمێک کەلە ئۆپۆزۆسیۆندایە چ مانایەکی هەیە؟

حەمید تەقوایی:کارنامەی حزبی ئێمە بە ڕونی گرنگی جیگای تاک پیشان ئەدات. بۆ نمونە هەرکەس بەدوای مێژووی حزبی ئێمەدا گەڕابێت دەبینێت کە مامەڵەی ئێمە لەگەڵ ماف وئەرکەکانی ئەنداماندا، بەتەواوەتی جیاوازە لە وێنەیەک کە ئەو کۆمۆنیستانەی ئێستا لەدەوڵەت و یا ئۆپۆزۆسیۆندان نیشانیانداوە.حزبی ئێمە یەکەمین ڕەوت و بزوتنەوەی کۆمۆنیستیەلە ئێراندا کە لە دژی سونەتی نهێنی کاری و ناشەفافیەت وئەندامانی تواوەو و ڕوخساردا پشراو لە ڕیکخراوە چەپەکاندا کەوتە ڕوبەڕو بونەوەو ڕایگەیاند کە ئەندامان وهەڵسوڕاوانی حزبی ئەبێت بە ناوی خۆیانەوە بنوسن ودیمانە بکەن و بەتەواوەتی خۆیان نیشان بدەن.ئەمە باسێک بوو کە مەنسور حیکمەت لە کاتی دامەزراندنی حزبی کۆمۆنیستی ئێراندا پیشنیاری کرد و بەئاشکرا لەو بارەیەوە نوسی و ڕونکردنەوەیدا.ئەو جەختی کردەوە لە گرنگی ناوو ئیمزای کەسەکان لەسەر سیاسەتەکان و لێکدانەوەکان وبۆچونە بڵاوکراوەکان لەلایەن حیزبەکان و ڕێکخراوە کۆمۆنیستەکانەوە. ئەم میتۆدە حزبەکان وسیاسەت و هەڵوێستەکانیان دیاری دەکات.نیشانی ئەدات کە حیزب کۆمەڵە کەسێکی دەموچاو شاراوەو بێ ناسنامە نیە کە وەک بڵێی هەمویان لە ڕێکخراودا تواونەتەوە.تا ئەو کاتە سونەتی باو ئەوە بوو- و تا ئێستاش لە هەندێک لەڕێکخراوە

چەپەکاندا تا ئاستێک ئەم سونەتە هەشتا هەرماوە-کە ئەندامانی ڕێکخراو شوناسی ڕوبەدەرەوەو ئاشکرایان نەبێت و تەنانەت ڕابەرانی ڕێکخراوەکانیش نەناسراوبن.هۆکارێکی ئەم کارە بارودۆخی سەرکوت ومەسەلەی ئەمنیەت بووبەڵام ئەمە هەموو گرفتەکە ڕون ناکاتەوە.دەیانتوانی بەناوی خوازراو بنوسن و خۆیان پیشان بدەن. ئەمە بەر لە کێشەی ئەمنی و نهێنی کاری،ئاکامی لێکدانەوەو جۆرە بیرکردنەوەیەک بوو کە دەرکەوتن و خۆدەرخستنی تاکەکەسی بەناکۆک دەزانی لەگەڵ هەڵسوڕانی بەکۆمەڵدا.وەک ئەوەی هەموو ئەندامانی ڕێکخراو وەک یەکن. باسەکەی ئەمە ئەوە بوو کە ئەبێت ڕون بێت کە یەکەم ڕابەرانی ڕێکخراوەکان چ بۆچون و هەڵوێستیکیان هەیە و دەورو کاریگەریان لەسەر سیاسەت و کارکردی ڕێکخراوەکەیان چیە و دوهەم کۆمۆنیستەکان ئەبێت ڕوخسارێکی دیارو ناسراویان لە ئاستی کۆمەڵگەدا هەبێت. ئەبێت ئاشکرا بێت کە چ کەسانێک نوێنەرایەتی چ بۆچونێک دەکەن. بزوتنەوەی کۆمۆنیستی ئەبێت ئاشکراو ناسراو بن و گەشەیەکی ئەم کارەش ناساندنی کەسایەتیەکانە بەکۆمەڵگەیە.

خاڵێکی تر ئەوەیە کە بۆی هەیە لە ڕێکخراوەکاندا بۆچونی جیاواز هەبێت کە بەسیاسەت وپێکهاتەی ڕابەری جیاواز کۆتای بێت. ئەبێت کۆمەڵگە ئاگاداری ئەم ئاڵوگۆڕانەبێت. بەتایبەتی کاتێک ئەم بۆچونە جیاوازانە بە پێکهێنانی فراکسیۆن وجیابونەوەکۆتای دێت.کۆمەڵگە دەبێت بزانێت کە هەرکەسێک چی دەڵێت و ڕەوتی باسەکان چۆن بوە. ئەمە بەشێکە لە شەفافیەت و بەرپرسیارێتی گرتنە ئەستۆیە لەبەرانبەر کۆمەڵگەدا. تەنانەت لە حزبێکداو بە سیاسەتێکی یەک دەست پیداگری تاکەکان وئەولەوەتەکان و شێوە تەبلغی کەسەکان جیاوازە،ئەبێت کۆمەڵگە ئەوە ببینێت. بەتایبەت خاوەن بۆچون و تیئۆریسێنەحیزبیەکان ئەبێت ناسراوبن. تاکتیک داڕێژەرانی حیزب ئەبێت ناسراوبن،ئەمەهەر لەو سەرەتایەوە،لەکاتی پێکهێنانی حیزبی کۆمۆنیستی ئێران،لە سی و چەند ساڵ لەمەبەر،لەسەر ئەو بنەمایە بەم دیدگایەوە لە پێگەی تاک لە حیزبدا چالاکیمان کردوە. ئەم هەڵوێستگیریە لە حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاریدا بە بۆچونی حیزب و کەسایەتیەکان تەواو بوو.
ئەمڕۆ حیزبی ئێمە خاوەنی زۆرترین کەسایەتی ناسراوە لەئاستێکی ئاشکراو کۆمەڵایەتیدا. ئەندامانێک کە بەوازەی خۆیان لە بڵاوکراوە حیزبیەکاندا وتار دەنوسن،لە میدیا کۆمەڵایەتیەکاندا ناسراون،لە ڕوبەڕوبونەوەو کەمپینەکاندا ئامادەن،هەموانیش دەزانن کە ئەم هەڵسوڕاوانە ئەندام وکادیرانی حزبن.
خاڵیکی تر باسی حزب و کەسایەتیەکان. بە بۆچونی ئێمەئەڵقەی پەیوەندی نیوان حزب وکۆمەڵگە کەسایەتیە حزبیەکانە وکاریگەریدانان لەسەر

ئاڵوگۆڕو ڕوبەڕوبونەوەکان لە بنەمادا لە ڕیگەی کەسایەتیەکانەوە ئەنجام ئەدریت.لەم لایەنەشەوە ئەمڕۆ حزبی ئێمە خاوەنی کەسایەتیە ناسراو و خۆشەویستەکانە لەمەیدانە جیاوازەکاندا،ئەکرێت بڵێی نەبەردە جیاوازەکانی،وەک خەبات لە دژی ئیعدام،لەدژی بەردەباران، بەرگری لەمافی ی□نابەری، بەرگری لە زیندانیە سیاسیەکان،لە بزوتنەوەی کرێکاری و هتد وهتد بەهرەمەندە.ئێمە تەنانەت هەوڵماندا وە ئەمە بکەینە کلتورێکی گشتی ولە بزوتنەوەی چەپ و لە بزوتنەوەی کرێکاری.ئەمڕۆ دەبینین کە بزوتنەوەی کرێکاری لە ئێران خاوەنی زۆرترین کەسایەتی چالاکە و کەسایەتی و چالاکوانی ناسراو و خۆشەویستی لە ئاستی هەموو کۆمەڵگەدا هەیە.بیست ساڵ لەمەوبەر بەو شێوەیە نەبوو.ئەمڕۆ نەک تەنها حزبی ئێمە بەڵکو بزوتنەوەی کرێکاری و بزوتنەوەی ناڕەزایەتیەکانی تریش بەرەو ئەم لایە جوڵاون.

کۆتا خاڵ مافی تاک لە حزبی ئیمەدایە.ئێمە باوەڕمان بەتواندنەوەی ئەندامان لە ڕێکخراوو لەژێر تیشک دانانی تاک لەڕێگەی ڕێکخراوەی حزبیەوە نیە.ڕێز بۆ فیداکاری و لەخۆبردویی دادەنێین.بەڵام ڕێکخستنی حزبی ئێمە لەسەر ئەو بنەمایە نیە، بۆ ئێمە ژیانی تایبەتی و لەپێشترینە کەسی و خێزانیەکانی ئەندامەکانمان گرنگیان هەیە و فاکتەرێکی گرنگە بۆمان لە کاری ڕێکخستنی کەسەکاندا.لە دابەشکردنی بەرپرسیاریەتیەکانیشدا ئارەزو هەڵبژارەدی تاکەکان بنەمای کاری ئێمەیە.بەرپرسیارێتیەکان لە حزبی ئێمەدا لەسەر بنەمای توانایی وئامادیی و ڕازیبونی کەسەکان دیاری دەکرێت.بەم ڕیزبەندیە نەک هەر ڕوبەکۆمەڵگە بەڵکولە ئاینامە لە بۆنە ناوخۆیی و ڕێکخراوەیەکانیشدا تایبەتمەندیەکانی کەسەکان بۆ ئێمە گرنگن.چ لە کۆمەڵگەو چ لە حزبدا کەسانێک هەن کە لەکۆتایدا دەتوانن لە ئاستی کلتوری وکۆمەڵایەتی وسیاسیدا بڕۆنە پیشەوەو داهێنان وتواناییەکانیان پیشان بدەن.بەم ڕێگایە کۆمەڵگە دەجێتە پیشەوە.حزبیش هەر بەو ڕێگایە گەشەدەکات.

خەلیل کەیوان: ئەشێ بەستنی کۆنگرە بەشێوەی ئاشکراو لەجێیەکدا کە هەموو خەڵک دەستیان بگات بەئەندامان و ڕابەرایەتی حزب وکۆمیتە ناوەندی حزبیش، هەر لەم چوارچێوەیەی دیدگایی کۆمۆنیزمی کرێکاری بۆ تاک لەبەرچاو بگریت.بۆچونی ئێوە لەم بارەیەوە چیە؟

حەمید تەقوایی:ڕێک ئەوەش بەشێکەلە هەمان هەوڵی ئێمە بۆ ناساندنی کەسایەتی وناساندنی کەسانێکە کە سیاسەتەکان وبابەتەدیاریکراوەکانی حزب نوێنەرایەتی دەکەن،لەکۆنگرەکاندا نوێنەران وئەندامانی بەشدار بوو قسەوباس و بۆچونەکانی خۆیان دەخەنەڕوو.دەنگ بە بڕیار نامەی جۆراوجۆر ئەدەن،ڕاپۆرت ئەدەن

لە بارەی ئەو کاروچالاکیانەی کەلە نێوان دوو کۆنگرەدا ئەنجامدراون.قسە لە بارەی خاڵەلاوازو بەهێزەکانی حیزبەوە دەکەن و ئەمانەهەموو بە بەرچاوی خەڵکەوە ئەنجام ئەدرێت.ئەمە بەشێک لە سیاسەتی ئاشکراو شەفافی حیزبە کەدەبێتە ئەڵقەی نێوان و لە ڕێگەی هەڵسوڕاوانەوەبەکردەی دەکرێتەوە.بەم شێوەیە کۆمەڵگە نەک تەنهالەناو باس و کاردانەوەکانی ناوخۆی حزبی ئەمەدا ئەبێت بەڵکو ئاگاداری هەڵویست و کارکردو بۆچونی ئەندامەکانیش دەبێت لەم کاروکاردانەوەیەدا.ئاکامی ئەم شەفافیەت و ئاشکرایی و گرنگی دانە بە تاک،حیزبێکی کراوەو دیارو ناسراو و لە ئەنجامدا بەتەواوەتی شوێنی دادوەری و هەڵسەنگاندنە لەڕێگەی کۆمەڵگەوە.
ئەمە بەتەواوەتی لە بەرانبەر سونەتی کۆمۆنیستی ناشەفاف وناڕون و مەکتەبیدا دەوەستێت کە بەداخەوە هەندێک لە هێزە چەپەکان گیرۆدەی بوون.کۆمۆنیزمی کرێکاری لەم ڕوانگەیەشەوە بەپێچەوانەی شەپۆلەوەیە.

خەلیل کەیوان:دوا پرسیارم سەبارەت بە ئازادی ومافە تاکەکەسیەکانە لە کۆمەڵگەی سۆسیالیستیدا.پاش سەرکەوتن و سەقامگیری ئەو کۆمەڵگە سۆسیالیستیەی کە ئامانجی ئێوە بوو مافی تاکەکان لە چ ئاستێکدا بەڕەسمی دەناسرێت .ئایا ئازادی دژایەتی لەگەڵ حکومەتی سۆسیالیستیشدا بونی ئەبێت؟

حەمید تەقوایی: بێگومان.ئێمە باوەڕمان بەئازادی بێ کەت وبەند هەیە و ئەوەش دەکەینە شتێکی کردەیی.ئێمەش وەک ئۆپۆزیسیۆن ئەو بنەمایە دەپارێزین و لەسبەینیی بەدەسەڵات گەیشتنیشمان ئەمە لە کۆمەڵگەدا دەکەینە یاسایەکی سەرتاسەری و پیادەی دەکەین.ئازادی بێ کەت وبەند واتە ئازادی تەنانەت ڕەخنەگرتن لە کۆمۆنیزم وسۆسیالیزم و دژایەتیکردنی دەوڵەتی سۆسیالیستی و پایەبەرزو بەرپرسەکان لە کۆمەڵگەدا.ئێمە باوەڕمان بەوەیە کە هەموو حزب و ڕێکخراوە سیاسیەکان تەنانەت ئیسلامیەکانیش دەتوانن فەعالیەت بکەن.تەنها مەرجی ئێمە ئەوەیە کە شەریکە تاوانی کۆماری ئیسلامی نەبن کەلە حاڵەتێکی وەهادا بەپێی یاسای تاوانەکان ئەبێت دادگایی بکرێن وباجی تاوانەکانیان بدەن.جگەلەم حاڵەتە هەموان،بەهەر ڕادەیەک کە لەگەڵ سۆسیالیزم وکۆمۆنیزمدا ناکۆک بن،یان لانگری ڕژێمی کاپیتالیستی بن،ئازادن کە ڕێکخراو و دامەزراوەو ڕاگەیاندنی خۆیان هەبێت و چالاکی ئەنجام بدەن.هەموو حیزب و ڕاگەیاندنێک ئازادە ئیتر مەسەلەی “پیلانگێڕی لە دژی ڕژێم”و”لەبەر تێکدانی ئاسایشی نەتەوەیی” و”سوکایەتی بە پیرۆزیەکان” و “سوکایەتی بە ڕابەری” و هتد لە ڕژێمی سۆسیالیستیدا جێگایەکی نابێت.

بۆچی بەو شێوەیە؟ بۆچی مەترسیەکمان لە نەیارانی دەوڵەتی سۆسیالیستی نیە؟لەبەر ئەوەی ئازادی و یەکسانی وخۆشگوزەرانی بۆ هەموان دەستەبەر دەکەین. تا ئەو جێگەی کە دەوڵەتی سۆسیالیستی، کە هەمان دەوڵەتی پێکهاتوو لە شوراکانی خەڵک. بتوانێت ئەو ئامانجە ئینسانیە دابین بکات و تەنانەت خەڵک ببینن کە کۆمەڵگە بەرەو ئەو لایە دەڕوات، و ئەگەر کێشەو گرفتێک هەیە واقیعی وبابەتیە. کە دەوڵەت خەریکی چارەسەرکردن ونەهێشتنیانە، ئەگەر کۆمەڵگە ببینێت ئەو نیزامە بەرەو لای دابینکردنی خۆشگوزەرانی گشتی ودەستەبەرکردنی ئازادی ویەکسانی بۆ هەموان بەڕێکەوتوە، ئەوکاتە هەزو حیزبە نەیارەکان پێگەیەکیان نابێت وپەراوێز کەوتوو ناکاریگەر دەمێننەوە، ئاشکرایە کە ئەو هەزانەی لایەنگری سەرمایەداری کە دەسەڵاتی سیاسیان لەدەستداوە

بۆ ماوەیەک درێژ بەژیانی سیاسی خۆیان ئەدەن و هەوڵ ئەدەن بارودۆخ بگۆڕینەوە. ئەوانە دەتوانن لە شوراکاندا چالاکی بکەن و هەوڵ بدەن هەز کۆکەنەوە، بەڵام کۆمەڵگەیەک کە لەسەر دەرگاکەی نوسراوە"لە هەرکەس بەپێی توانا وبەهەرکەس بەپێی پێویستی"لەبەرانبەر ئەم هەوڵانەی بۆ دواوە گەڕاندنەوەیەدا پارێزبەندیان هەیە. هەر لەم ڕووەوە ئێمە نەک تەنها نیگەرانیەکمان لە هەڵسوڕانی حزبە نەیارەکان نیە بەڵکو ئازادی هەڵسوڕانیان بە بەشێک لە پلاتفۆرمی سۆسیالیستی دەستەبەری ئازادیە بۆ کەت ومەرجەکان بەهۆکاریک دەزانین لە پەسەندکردن ولەباریی رژێمی سۆسیالیسی، بەتایبەت لە کۆمەڵگەی ئێراندا کە بەردەوام لەگەڵ سەرکوت وخەفەکردنی ئازادیەکاندا بەرەوڕوو بووە.

هەر بەو شێوەی کە ئاماژەم پێدا ڕژێمی سۆسیالیستی ڕژێمی شوراییە و لە شوراکاندا دەتوانرێت بەچون سیاسەتی جیاواز پێشنیار بکرێت و لەکۆتاییدا شوراکان لەسەر بنەمای ڕای زۆرینە بڕیار ئەدات. حیزبی ئێمەش حیزبێکە لەناو حیزبەکانی تردا کە سیاسەتەکانی لەناو شوراکاندا پێشنیار دەکات و دەیخاتە بەرباس. ئێمە دڵنیاین کە لە پەیوەندیەکی لەو شێوەیەدا، تەنانەت ئەگەر هەر ئەمڕۆ و لەدڵی سەرمایەداری ئێستادا جێگیر ببێت، سۆسیالیستەکان زۆرینەی زۆر بەدەست دەهێنن.

١٥ سیپتەمبەری٢٠٢١